

perceived as a "difficult" language with complex syntax and a plethora of cumbersome morphological structures such as inflectional suffixes. Both in its rigid sentence structure and its complete equation of grammatical gender with sex, English is not only different from German, but the „odd one out" among all Germanic languages. So in the case of GaE, the problem and a possible way of overcoming it do not so much lay with German, but with English as a base from which German is learned. A simple and memory friendly didactic method can make students of GaE aware of the differences and help them to develop the respective German structures in their interlanguage. With the visual help of a bridge, the syntactic bracket structures of German main and subordinate clauses can be demonstrated. The part grammatical plays for the noun in German can also be illustrated by the bridge model, thus providing an explanation for the existence of grammatical gender in German to students of GaE and motivating them to learn the gender together with each German noun, understanding it as a tool to organize syntactic and textual structures. Thus the advances linguistic theory has made in the last decades in analyzing the fundamental bracketing structures underlying German after English: Didactic Bridges for syntactic brackets 99 much of German morphosyntax can be applied in form of a didactic tool facilitating the learning of German, particularly of GaE.

Key words: foreign language, second foreign language, German, first foreign language.

УДК 378.011.3-051]: 37.09:159.922.76-056.49 (045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-74-78

Гавришко Сергій Гаврилович,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

Лалак Наталія Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Фенчак Любов Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ГІПЕРАКТИВНИМИ УЧНЯМИ

Стаття присвячена аналізу психолого-педагогічних досліджень проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з гіперактивними учнями. Розглянуто сутність понять «підготовка» і «готовність», проаналізовано підходи до змісту педагогічної майстерності. Авторами зацентовано увагу на необхідності забезпечення морально-психічної складової фахової підготовки майбутніх педагогів. Виявлено рівень усвідомлення цілей та завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними молодшими школярами. Визначено рівні готовності майбутніх вчителів до роботи з гіперактивними учнями.

Ключові слова: підготовка, готовність, майбутні вчителі початкових класів гіперактивні учні.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки, в контексті Концепції «Нова українська школа», актуальною є проблема підготовки майбутніх фахівців до роботи з дітьми молодшого шкільного віку. На думку дослідників, у закладах вищої освіти сьогодні недостатньо приділяється увага підготовці вчителів початкової школи до роботи з гіперактивними учнями. Проблеми гіперактивних дітей, які мають порушення поведінки та пов'язані з ними труднощі у навчанні, у наш час є особливо актуальними (зараз до цієї групи потрапляють близько 20-30 % школярів). Постійно збуджені, неухважні, непосидючі й галасливі – такі діти приковують до себе увагу педагога, якому необхідно знайти індивідуально-особистісний підхід, стежити, щоб діти спокійно виконували завдання, не заважали однокласникам тощо.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Кінець ХХ – початок ХХІ століття характеризується появою нових досліджень у галузі педагогіки та психології щодо організації освітнього процесу, розвитку професійних та особистісних якостей педагога, формування компетентностей, що стало поштовхом до активного розгляду даної проблеми.

Питання підготовки учителів у різних галузях професійної освіти висвітлені у працях А. Бойко, О. Дубасенюк, К. Дурай - Новакова, А. Кузьмінський, О. Мороз, Т. Симоненко, В. Сластьонін, І. Зязюн, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, С. Литвиненко [7]. Вкладаючи свій зміст у проблему підготовки майбутніх педагогічних працівників, науковці виділяють, важливі на їх погляд, складові професійної діяльності. Готовність до діяльності, як один з важливих компонентів підготовки фахівців, розглядається з різних позицій, таких як: *якість особистості* (К. Платонов), *настановна* (Д. Узнадзе), *особистісне утворення* (Л. Кондрашова), *складне психічне утворення* (О. Мороз), *особливий психічний стан* (М. Дьяченко, Л. Кандибович) тощо. Враховуючи соціально-економічні особливості умов життя українського суспільства, у молоді спостерігається зниження інтересу до навчання. Не дає належного ефекту і система виховної роботи закладів освіти. Через це погіршується дисципліна, зростає кількість важковиховуваних учнів та учнів, що мають різні психічні відхилення [2].

Мета статті полягає в аналізі проведеної діагностики стану підготовки майбутніх вчителів початкової школи до роботи з гіперактивними учнями.

Результати дослідження. Логіка нашого дослідження вимагає з'ясувати сутність понять «підготовка» і «готовність». Аналізуючи погляди вчених на зазначені дефініції, слід звернути увагу на потребу у їх розмежуванні. Зокрема, доктор педагогічних наук Г. Троцько у своїй статті «Теоретичні питання формування професійно – педагогічної готовності майбутнього вчителя» наводить декілька визначень різних науковців щодо поняття «готовність». На його думку, повніше тлумачення цього поняття було запропоновано Л. Григоренком, який під «професійною готовністю» розуміє сукупність професійно – педагогічних знань, умінь, навичок та особистісних якостей, що забезпечують результативність роботи шкільного вчителя [10].

В педагогічному словнику «професійна підготовка» трактується як «сукупність спеціальних якостей, знань, умінь і навичок, «трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією; процес повідомлення учням відповідних знань і вмінь»[3]. На перший погляд здається, що різниці між зазначеними поняттями немає. В подальшому дослідженні нами прийнята теза, що «підготовка» тлумачиться як процес, а «готовність» – як результат, завершена дія.

Досліджуючи питання професійної підготовки фахівців до педагогічної діяльності (процесу), нами з'ясовано, що готовність (результат) визначається комплексом загальнопедагогічної, психологічної та спеціальної підготовки.

Визначимо декілька підходів до змісту досліджуваного поняття. В. Сластьонін, вивчаючи рівень педагогічної майстерності педагогів, готовність розглядає як сукупність загальнопедагогічних умінь. Дослідник наголошує, що готовність до праці повинна містити в собі такі компоненти, як і властивості й характеристики, які визначають професійно – педагогічну й пізнавальну спрямованість особистості педагога, вимоги до його психолого-педагогічної підготовки [8].

У своїх наукових розвідках А. Литвиненко зазначає, що

«готовність є складним структурним утворенням, ядро якого складає позитивне ставлення студентів до вчительської професії, достатньо стійкі мотиви педагогічної діяльності, наявність професійно значимих якостей особистості». Науковець вважає основними показниками готовності позитивне ставлення майбутніх педагогів до діяльності, навички й уміння практичного втілення набутих теоретичних знань. Готовність до педагогічної діяльності вона розглядає як «особливу якість особистості, що характеризує вибірку (характеризується мотивами й потребами особистості), прогнозовану пізнавальну активність (оптимізує результати підготовки) особистості на стадії її підготовки і включення до діяльності» [4].

Проблема готовності вчителя до професійної діяльності є об'єктом досліджень у галузі психології (М. Дяченко, Л. Кандинович, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, В. Сластьонін) [9]. Про доцільність запровадження морально - психологічної підготовки фахівців освітньої сфери наголошується в дослідженні В. Орлова, який поняття морально-психологічної готовності трактує як «складне особистісне утворення, що включає в себе професійно-моральні переконання, професійну спрямованість психічних процесів, самовладання, педагогічний оптимізм, налаштованість на педагогічну працю, здатність до подолання труднощів, самооцінку її результатів, потребу в професійному самовихованні, що забезпечує високі результати педагогічної роботи» [6].

Аналіз літератури з проблеми дослідження дає підстави стверджувати про різні підходи до означеної проблеми, багатогранність її теоретичних і практичних аспектів. Варто зазначити, що відмінність у розумінні сутності готовності людини до діяльності пояснюється тим, на якому рівні автори розглядають цю проблему – функціональному (стан) чи особистісному (якість). Однак вважаємо за доцільне звернути увагу на дослідження, які стосуються підготовки майбутніх вчителів початкової школи до окремих аспектів діяльності. Так, І. Вужина, вивчаючи готовність

майбутніх учителів до формування гуманістичних стосунків молодших школярів, визначає це поняття як цілісне, стійке утворення, яке забезпечується позитивною мотивацією, оволодінням сучасною технологією формування гуманістичних стосунків, наявністю гуманістичних якостей майбутніх учителів, їхньою потребою до педагогічної рефлексії [1].

Науковець С. Литвиненко, досліджуючи підготовку майбутніх учителів початкової школи до соціально – педагогічної діяльності, акцент робить на особистісно-орієнтовану модель, що включає в себе знання змістової і процесуальної сутності діяльності та сформованості загальнопедагогічних умінь, високий рівень творчого потенціалу [4].

В контексті дослідження нами було проведено опитування, тестування та анкетування студентів Мукачівського державного університету з метою встановлення рівнів усвідомлення ними цілей та завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи.

З отриманих результатів спостереження ми дізналися, що 79.2 % опитаних відповіли ствердно «Так» на питання «Чи має сучасний вчитель початкової школи бути підготовленим до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями?». Але за результатами самооцінки власної підготовки до зазначеної діяльності переважна кількість респондентів, що становить 65%, знаходиться на низькому рівні. Також виявлена і інша негативна тенденція – у 34 % опитаних виявилось недостатнє та у 38 % опитаних хибне розуміння мети і завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями. Проведений аналіз заповнених студентами анкет виявив, що значна частина майбутніх фахівців, при створенні освітнього середовища в початковій школі, не вважає за доцільне реалізовувати специфічні підходи щодо роботи з гіперактивними учнями (табл.1).

Таб. 1

Визначення усвідомлення цілей та завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи

Усвідомлення цілей та завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи	
79, 2% студентів	Вважають, що сучасний вчитель початкової школи має бути підготовленим до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи.
65 % студентів	Знаходяться на низькому рівні самооцінки власної підготовки до здійснення зазначеної діяльності.
63 % студентів	Вважають, що навчально-виховна робота з гіперактивними учнями дозволяє вчителю проявити себе з гуманної сторони і що завдяки їй з'являється бажання розташувати до себе дітей.
29 % студентів	Вважають, що навчально-виховна робота з гіперактивними учнями розвиває інтерес даної категорії учнів до навчання.
42 % студентів	Вважають, що навчально-виховна робота з гіперактивними учнями дає можливість розвивати індивідуальні якості таких дітей.
34 % студентів	Мають вузьке розуміння мети та завдань навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи.
38 % студентів	Мають хибне розуміння мети та завдань навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи.
66 % студентів	Вважають, що учень початкової школи ще не має вподобань щодо свого подальшого життя, не визначений і його пошук починається лише у середній школі.
46 % студентів	Вважають за необхідне організацію навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи.

У відповіді на запитання «З якими труднощами у роботі вчитель може зустрітись, здійснюючи організацію навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями?» студенти вказали, що в ході проходження педагогічної практики відчувалася нестача підтримки з боку вчителя-класовода, обмеженість проведення виховних заходів та вибору виховних ситуацій, недостатнє емоційне благополуччя учнів, відсутність методичних розробок відносно організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями протягом усього процесу їх навчання та виховання. Основна кількість студентів, що складає 63 % у запитанні «В чому саме є для вас привабливою навчально-виховна робота?» вибрали відповіді «дозволяє вчителю проявити себе з гуманної сторони» та «з'являється бажання наблизити до себе дітей». А у 29 % опитаних переважав варіант відповіді «розвиває інтерес учнів до навчання». Варіант «дає можливість розвивати індивідуальні якості дітей» обрала менша кількість опитаних. На думку 66 % старшокурсників учень початкової школи ще не має вподобань до свого дорослого

життя, не визначений і його пошук починається лише у середній школі. На основі проведеного опитування виявилось, що 72 % респондентів не розуміє необхідність організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи (див.табл.1).

З метою з'ясування рівнів підготовки студентів до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями виокремимо компоненти готовності до досліджуваної діяльності. Розглядаючи структуру готовності до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями виділяють наступні компоненти: *когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-змістовий і рефлексивно-оцінюючий*, які взаємопов'язані між собою [5]. На основі аналізу структури готовності до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними дітьми, було встановлено рівні готовності майбутніх фахівців до організації освітньої роботи з такими дітьми.

Результати проведеного тестування показали, що більш, ніж

у половини студентів, а це 54%, переважає частково – продуктивний рівень готовності до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями. Тобто у переважній більшості майбутніх вчителів початкової школи стосунки з учнями носять суб’єкт – об’єктивний характер. В свою чергу у 26% респондентів

низький рівень і у 20% – високий рівень. Дані результати переконують у необхідності вдосконалення процесу формування у майбутніх вчителів початкової школи цінностей організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями (Рис.1).

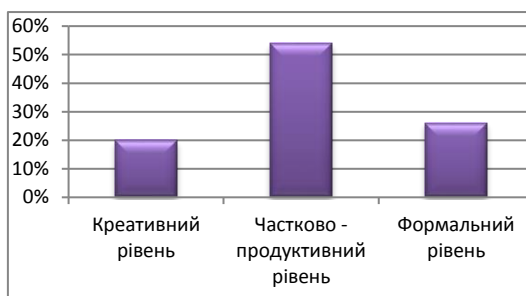

Рис.1. Рівні готовності майбутніх вчителів початкової школи до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями.

З метою детального аналізу, нами було розглянуто кожний компонент окремо. Так спостерігається тенденція, що найбільша

кількість опитаних студентів показала низький мотиваційний рівень, а найвищий - когнітивний рівень, тобто знаннями.

Таб. 2.

Результати готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями

Компоненти готовності майбутніх вчителів до роботи з гіперактивними учнями початкової школи	Формальний (низький)	Частково-продуктивний (середній)	Креативний (високий)
Когнітивний рівень	41 %	9 %	50 %
Мотиваційно-ціннісний рівень	66 %	21 %	13 %
Операційно-змістовий рівень	50 %	26 %	24 %
Рефлексивно-оцінний рівень	50 %	27 %	23 %

На рисунку 2 прослідковується тенденція результатів готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації

навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями.

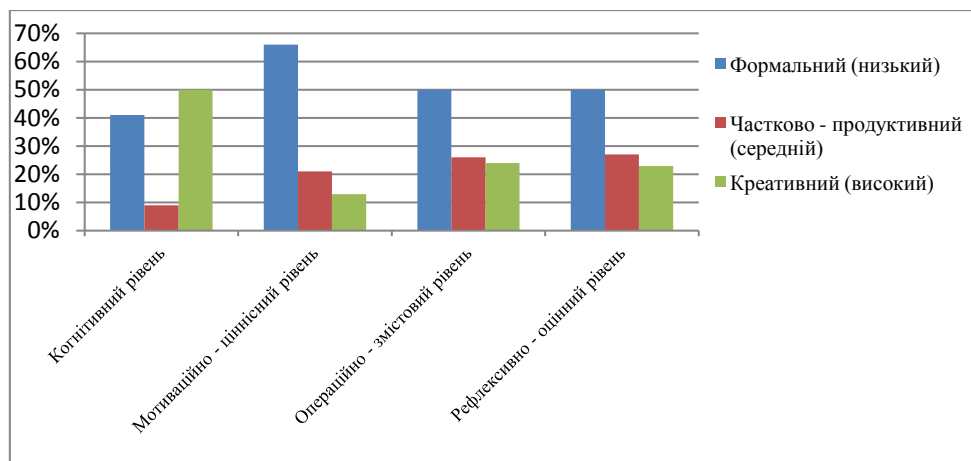

Рис. 2. Результати готовності майбутнього вчителя початкової школи до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями

Як показало проведене дослідження, для студентів характерний недостатній рівень готовності до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями початкової школи. На нашу думку, причиною цього являється наявність в їх роботі ряду труднощів, котрі носять суб’єктивний та об’єктивний характер. Серед них наявний неоднозначний підхід вчених до проблеми організації навчально-виховної роботи з гіперактивними учнями, відсутність необхідної матеріальної бази, недосконалість підручників та навчальних посібників.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Проведене нами дослідження дає підстави стверджувати, що у сучасних студентів низький рівень готовності до організації навчально-виховної роботи з гіперактивними молодшими школярами. Варто зазначити, що спричиняє такий стан недостатне

розуміння майбутніми фахівцями важливості організації освітнього середовища для гіперактивних учнів, відсутність усвідомлення ними мети та завдань навчання і виховання гіперактивних школярів, недостатній рівень практичного досвіду, наявність студентських стереотипів про організацію освітнього середовища для молодших школярів.

Як показує практика, система професійної підготовки майбутніх вчителів до педагогічної взаємодії у освітньому середовищі початкової школи повинна спрямовуватись на забезпечення комплексу організаційно-педагогічних умов успішного формування готовності майбутніх вчителів початкової школи до педагогічної взаємодії, основними з яких визначено особистісну зорієнтованість та цілісно-смыслову спрямованість студентів на педагогічну взаємодію, забезпечення досвіду їхньої

професійно-педагогічної самоосвіти, самовиховання та студентів, специфічність та поетапність формувальних впливів на самоактуалізації, гармонізацію впливів із внутрішньою активністю розвиток різних компонентів готовності до педагогічної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Гайдай І. Підготовка учителів початкових класів до роботи з учнями, які мають труднощі у навчанні/ І.В. Гайдай// Вища школа: удосконалення якості підготовки фахівців: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (16-17 квітня, м. Черкаси). – Черкаси: видавниче відділення ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2009. – С.154–156.
2. Ілляшенко Т. Чому їм важко вчитися? Діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів / Т. Ілляшенко. – К.: Початкова школа, 2003. – С.61–63.
3. Коджеспирова Г. Педагогический словарь: для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г. Коджеспирова, А. Коджеспиров. – М.: Академия, 2005. –176 с.
4. Литвиненко С. Соціально-педагогічна підготовка майбутнього вчителя / С. А. Литвиненко. – Рівне: РДГУ, 2004. – 302 с.
5. Мірошніченко О. В. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження дидактичних технологій у початковій школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О. В. Мірошніченко. – Одеса, 2009. – 20 с.
6. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: монографія/ В. Ф. Орлов; за заг. ред. І. А. Зязюна. – К.: Наук. думка, 2003. – 262 с. – Бібліогр.: с.252 – 263.
7. Сагарда В. В. Концепція цілісної методичної системи підготовки педагогів в умовах університетської освіти/ В. В. Сагарда//Вища і середня педагогічна освіта: Респ. наук. - метод. зб. – К., 1993. – Вип.16. – С.16- 21
8. Сластенин В. Введение в педагогическую аксиологию / В. А. Сластенин, Г. И. Чижикова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
9. Сметанський М. Шляхи вдосконалення педагогічної підготовки майбутніх учителів /М. Сметанський// Шлях освіти. – 2002. – № 4 – С.36 – 39.
10. Троцько Г. Теоретичні питання формування професійно-педагогічної готовності майбутнього вчителя /Г. Троцько// Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002: Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України/ Академія педагогічних наук України. – Ч.1. – Харків: ОВС, 2002. – С. 200-209.
11. Фіцула М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: навч. метод. посіб./М. Фіцула, І. Парфанович. – Тернопіль: Навчальна книга, 2008. – 432 с.

References

1. Hayday, I. 2009. Pidhotovka uchyteliv pochatkovykh klasiv do roboty z uchnyamy, yaki mayut' trudnoshchi u navchanni [Preparing primary school teachers to work with students with learning difficulties]. In: *High School: Improving the Quality of Specialist Training. International scientific and practical conference*. Cherkasy, April 16-17, 2009. Cherkasy: Publishing Department of Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University.
2. Ilyashenko, T. 2003. Chomu yim vazhko vchytysya? Diahnostyka i korektsiya trudnoshchiv u navchanni molodshykh shkoliariv [Why is it difficult for them to study? Diagnosis and correction of difficulties in teaching younger students]. Kiev: Primary school.
3. Kodzhespyrova, H. and Kodzhespyrov, A. 2005. *Pedahohychesky slovar'* [Teaching Dictionary]. Moscow: Academy.
4. Lytvynenko, S. 2004. Sotsial'no-pedahohichna pidhotovka maybutn'oho vchytelya [Socio-pedagogical preparation of future teacher]. Rivne: RDGU.
5. Mirosnichenko, O.V., 2009. Pidhotovka maybutn'oho vchytelya do vprovadzhennya dydaktychnykh tekhnolohiy u pochatkoviy shkoli [Preparing a future teacher for the introduction of didactic technology in elementary school]. Abstract of dissertation. Candidate of Pedagogical Sciences. Odessa.
6. Orlov, V.F.; Zyazyun I.A. ed., 2003. *Profesiyne stanovlennya maybutnikh vchyteliv mystets'kykh dystsyplin: teoriya i tekhnolohiya* [Professional Formation of Future Art Teachers: Theory and Technology]. Kiev: Scientific Opinion.
7. Saharda, V. V. 1993. Kontseptsiya tsilisnoyi metodychnoyi systemy pidhotovky pedahohiv v umovakh universytets'koyi osvity [The concept of a holistic methodological system of teacher training in the context of university education]. *Higher and secondary teacher education*, 16, pp. 16-21.
8. Slastenyn, V. A. and Chyzykova, H. Y. 2003. *Vvedenye v pedahohycheskuyu aksyolohiyu* [Introduction to pedagogical axiology]. Moscow: Academy.
9. Smetans'kyu, M. 2002. Shlyakhy vdoskonalennya pedahohichnoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv [Ways to improve pedagogical training of future teachers]. *The way of education*, 4, pp. 36-39.
10. Trotsko, H. Teoretychni pytannya formuvannya profesiyno-pedahohichnoyi hotovnosti maybutn'oho vchytelya [Theoretical questions of formation of the professional-pedagogical readiness of the future teacher]. *Development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine 1992-2002*, 1, pp. 200-209.
11. Fitsula, M. and Parfanovych, I. 2008. Vidkhylennya u povedintsi nepovnlitnikh: shlyakhy yikh poperedzhennya ta podolannya [Deviation in the behavior of minors: ways to prevent and overcome them]. Ternopil: Educational book.

Стаття посвячена аналізу психолого-педагогічних досліджень проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з гіперактивними учнями. Розглянуто сутність понять «підготовка» і «готовність», проаналізовані підходи до змісту педагогічного мистецтва. Авторами акцентовано увагу на необхідності забезпечення морально-психологічної складової професійної підготовки майбутніх педагогів. Виявлено рівень усвідомлення цілей і завдань організації навчально-виховної роботи з гіперактивними дітьми школьниками. Визначено рівні готовності майбутніх учителів до роботи з гіперактивними учнями.

Ключевые слова: подготовка, готовность, будущие учителя начальных классов гиперактивные ученики.

According to researchers in higher educational establishments, insufficient attention has been paid to preparing of primary school teachers to work with hyperactive students in modern conditions. The problems of hyperactive children with behavioral disorders and related learning disabilities are particularly relevant today (about 20-30% of schoolchildren now fall into this group). Constantly excited, inattentive, unobtrusive and noisy - such children attract the teacher's attention, who needs to find out an individual-personal approach, to ensure children to perform the tasks quietly, do not interfere with classmates. The article has been devoted to the analysis of psychological and pedagogical researches of the problem of preparation of future primary school teachers to professional activity. The authors have considered the sense of the conceptions of "preparation" and "readiness". The thesis that "preparation" is interpreted as a process, and "readiness" as a result, completed action is accepted. They have analyzed the approaches

to the content of pedagogical skills. Generally speaking, the difference in understanding of the sense of person's readiness for activity is determined by the level at which the problem is considered: functional (state) or personal (quality). An attention has placed on the need to ensure the moral and mental component of the specialists' preparation. The purpose of the study is to diagnose the state of preparation of future primary school teachers to work with hyperactive students. We have revealed the level of understanding of the goals and objectives of organization of educational work with hyperactive primary school students. It has been noted that a large part of students, during organization of educational work in primary school, does not consider it advisable to implement innovative approaches to work with hyperactive students. In the context of the research, we have determined the level of willingness of future primary school teachers to work with hyperactive children and indicated the possible reasons for the low level of such readiness. There has been conducted a survey of students at Mukachevo State University and found that the majority of respondents found a low level of readiness to organize educational work with hyperactive primary school students. Future specialists point out that such condition leads to a lack of understanding of the importance of organizing educational work with hyperactive students, lack of awareness of their purpose and tasks of teaching and upbringing of such children, insufficient level of development of practical experience, the availability of students' stereotypes about the organization of educational environment. An improving of the effectiveness of pedagogical influence on the future elementary school teacher is possible, provided that the formation of practical skills to solve situations that may arise during the educational process, conducting non-standard lessons and interesting extracurricular activities.

Key words: preparation; readiness; New Ukrainian school, teachers, hyperactive students.

УДК 378.011.3-051:338.47-32(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-2(10)-78-80

Кампов Надія Семенівна,

старший викладач,

Касинець Отокар Вікторович,

старший викладач,

Мукачівський державний університет,

Щур Іван Федорович,

ВП НУБІП України «Мукачівський аграрний коледж», м. Мукачєво

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНІ ЕКСКУРСІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМУ

У статті розкриваються питання організації навчальних екскурсій у процесі підготовки майбутніх фахівців туризму і географії. Авторами обґрунтовується вагомість ролі та значення навчальних екскурсій; розкриваються організаційно-педагогічні умови, що сприяють ефективності організації цього процесу. Зазначено, що екскурсії сприяють розвитку спостережливості, духовних, етичних, інформаційних та інших пізнавальних рис майбутніх фахівців туризму, формують навички їх самостійної роботи.

Ключові слова: навчальна екскурсія, фахівці туризму, методи пізнання, методика екскурсій, екскурсивод, пізнавальна діяльність.

Постановка проблеми. Протягом останніх років навчальні заклади активізували та посилили роботу щодо виховання учнівської та студентської молоді на традиціях і звичаях українського народу, вивченні його історичної та культурної спадщини. Ефективним методом професійно-педагогічної підготовки, засобом становлення професійної позиції майбутніх фахівців туризму є навчальна екскурсія. Вона дозволяє організувати спостереження та вивчати різні явища, предмет, процесу у природних умовах, музеях, на виставках, впливає на процес розвитку пізнавальної діяльності студентів, їх мотиваційний, змістовий та процесуальний аспекти.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Актуальні питання екскурсійної діяльності зазначено в працях переважної більшості екскурсіологів. Б. Ємельянов, М. Поколюдина, І. Чагайда, С. Грибанова, В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська та інші. Їх наукові розвідки відзначають важливу роль та значення екскурсій. Вчені звертають увагу на необхідність використання у викладацькій діяльності різноманітних методів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів і підвищують ефективність навчання в ЗВО. Проте, дослідження щодо теоретичних засад навчально-тематичних екскурсій у процесі підготовки фахівців туризму мають фрагментний характер.

Мета статті: визначення ролі і значення навчально-тематичної екскурсії як ефективного методу навчання в процесі підготовки фахівців туризму.

Результати дослідження. Пріоритетним напрямом розвитку Закарпатської області є туристично-рекреаційна сфера. Якість туристичних послуг визначає рівень кваліфікаційної підготовки персоналу. Підготовку спеціалістів у сфері туризму здійснюють кілька закарпатських вищих навчальних закладів. Традиційно навчальний процес здійснюється у формі проведення аудиторних занять (лекційних, практичних/семинарських занять), а

також самостійної роботи студентів. Для активізації пізнавальної діяльності студентів рекомендується використовувати екскурсійний метод проведення занять поза навчальних аудиторій. В практиці життєдіяльності людина використовує чимало різноманітних методів пізнання: індуктивний, дедуктивний, аналітичний, синтетичний, методи абстрагування, аналогії, моделювання, узагальнення, експерименту та інші. Всі ці методи певною мірою використовують при проведенні навчальних екскурсій [1].

На відміну від закладу освіти, виховання на екскурсії здійснюється у ході навчання, у процесі спілкування студентів з екскурсійними об'єктами, під час розповіді екскурсивода, його дій при їх показі. Зміст отриманих знань під час екскурсії формує певний підхід до пояснення явищ природи, логіки розвитку суспільства, оцінки тих чи інших історичних подій.

Навчальні програми підготовки фахівців з туризму у Мукачівському державному університеті та ВП НУБІП «Мукачівський аграрний коледж» передбачають навчальні екскурсії, що мають найрізноманітнішу спрямованість. Екскурсії стали органічною частиною освітнього процесу. Як один із методів навчання, екскурсія включається для вирішення певних навчально-виховних чи суспільно-економічних завдань, сприяє розвитку спостережливості, духовних, етичних, інформаційних та інших пізнавальних рис майбутнього фахівця, формуванню навичок самостійної роботи. Вони проводяться як в аудиторний так і позааудиторний час під керівництвом викладача (фахівця-екскурсивода).

Завдяки багатому історичному минулому Закарпатської області екскурсійний метод може бути використаний в усіх навчальних курсах підготовки фахівців туристичної сфери. Туристичні ресурси настільки різноманітні, що забезпечують можливість організації різних навчально-тематичних екскурсій: історичних, природознавчих, мистецтвознавчих, літературних, архітектурно-містобудівних тощо.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>